

مقایسه میزان رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی نسبت به رشته تحصیلی خود در مقطع علوم پایه و بالینی

صفورا سیفی^{۱*}، شیما سام^۲(PhD)

۱- مرکز تحقیقات سلامت و بهداشت دهان، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

۲- گروه پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

دریافت: ۹۳/۷/۱۱ اصلاح: ۹۴/۴/۲۲ پذیرش: ۹۴/۴/۲۴

خلاصه

سابقه و هدف: رضایت دانشجویان به عنوان ارکان اصلی دانشگاه باعث افزایش کارایی شده و باید در صدر برنامه‌ریزی‌های آموزشی قرار گیرد. رضایتمندی دانشجویان نشانگر مؤثر بودن تمام حیطه‌های آموزشی از لحاظ علمی، عملی بوده و به مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار فرد نسبت به رشته تحصیلی اطلاق می‌شود. **مواد و روشها:** در این مطالعه توصیفی - مقطعی در نیمسال دوم ۹۰-۸۹، به روش سرشماری، پرسشنامه‌های پژوهشگر ساخته که روایی و پایایی آن تأیید شده بود، بین ۱۶۰ دانشجویان در مقطع بالینی و علوم پایه توزیع شد. سوالات شامل دو بخش زمینه‌ای و مرتبط با رضایتمندی بود. سوالات رضایتمندی در زمینه علل انتخاب رشته و علل علاقه‌مندی به رشته بوده و به روش ۵ درجه‌ای لیکرت طراحی شد. نتایج به آنالیزهای آماری تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: ۹۱/۳٪ دانشجویان مطرح کردند که در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری رشته دندانپزشکی را انتخاب می‌کردند. بیشترین علل انتخاب رشته، برتر بودن آن در سطح دانشگاهی بود. شایع‌ترین و ناشایع‌ترین علل رضایتمندی موقعیت اجتماعی و تشویق سیستم آموزشی بود. بیشترین میزان رضایتمندی، در دوران علوم پایه مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: دانشجویان در مقطع بالینی نسبت به علوم پایه رضایتمندی کمتری نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند که نیاز به کمی تأمل و بررسی دارد. نقش دانشگاه و تشویق سیستم آموزشی تأثیر کمی در رضایتمندی داشته که بررسی بیشتری را می‌طلبد.

واژه‌های کلیدی: دانشجویان دندانپزشکی، رضایتمندی، علوم پایه، بالینی.

مقدمه

دانشجویان از ارکان اصلی دانشگاهها بوده و به‌عنوان نیروی جوان و کارآمد و هوشمند جامعه می‌باشند لذا رضایتمندی آنها در زمان تحصیل در دانشگاه نقش مهمی در زمینه ارتقاء دانش آنان و فعالیت‌های آینده ایشان و بهداشت و درمان و آینده کشور دارد (۱). رضایتمندی در حقیقت واژه‌ای چند عاملی بوده و بیانگر مؤثر بودن تمام حیطه‌های آموزشی از لحاظ علمی و علمی است. فاکتورهای متعدد فردی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیطی بر روی آن اثر دارد (۲). رضایت پاسخ مشتری به موفقیت سازمان است و رضایت دانشجویان به‌عنوان عنصر کلیدی در کسب برتری و موفقیت سازمان نقش دارد (۳). رضایت دانشجویان از رشته تحصیلی عبارتند از: مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار فرد نسبت به رشته بوده که باعث افزایش کارایی و احساس رضایت فردی می‌گردد و باید در صدر اولویت برنامه‌ریزی آموزشی قرار گیرد (۴). دانشگاه موفق موسسه‌ای است که همواره در حال رشد و شکوفایی توانایی‌ها بوده و به دنبال تامین نیازها و انتظارات دانشجویان و رضایتمندی آنها باشد. به نظر می‌رسد توجه به عقاید دانشجویان و ارائه بازخورد به ایشان می‌تواند به‌عنوان یکی از ابزارهای قابل قبول جهت ارزیابی

کیفیت مراکز آموزشی باشد (۵). امروزه باید تمام تلاش‌های بخش‌های مختلف دانشگاه به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار و عملکرد دانشجویان و تربیت نیروی علاقمند و متعهد قرار گیرد (۶و۷). تربیت دندانپزشکانی کارآمد، متعهد و علاقمند در دانشکده دندانپزشکی نیازمند مدیریت صحیح جهت ارتقاء کیفیت آموزش است. از راه‌های سهل‌الوصول جهت ارتقای کیفیت آموزش دندانپزشکی، توجه به انگیزه و علاقه دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و تقویت انگیزه‌های مثبت با کم‌رنگ کردن انگیزه‌های منفی است (۶) لذا شناسایی علل رضایتمندی و عدم رضایتمندی دانشجویان و تجزیه و تحلیل آن در مجموع بر روی پیشرفت و کارایی افراد جامعه مؤثر بوده و رضایتمندی مشتری نشان دهنده کیفیت خدمات ارائه شده توسط سیستم مربوطه است به طوری که ارزیابی آن و پیدا کردن نقاط ضعف و قوت می‌تواند بر روی موفقیت آموزشی دانشجویان مؤثر باشد (۷). با وجود اهمیت داشتن رضایت از رشته تحصیلی در دانشجویان، تحقیقات اندکی در این زمینه بویژه در رشته دندانپزشکی صورت گرفته است. به نظر می‌رسد که نوع رشته تحصیلی و شرایط بر روی نتایج حاصل از رضایتمندی مؤثر باشد. مطالعه ادراکی و

* نویسنده مسئول مقاله:

آدرس: بابل، دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده دندانپزشکی، گروه آسیب شناسی، تلفن: ۰۱۱-۳۲۱۹۹۵۹۲

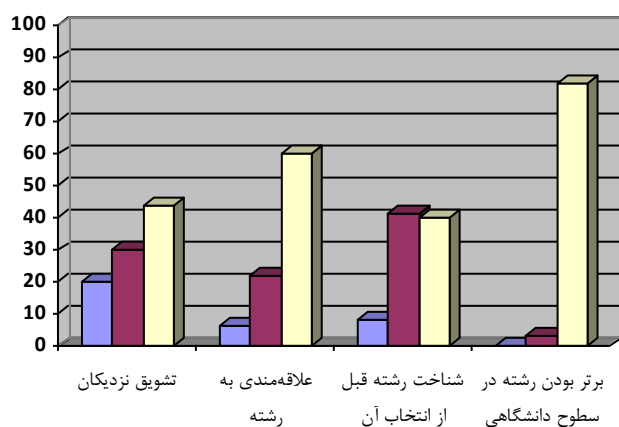
رضایتمندی دانشجوی شامل ۱۵ سوال بوده است که در دو زمینه علل انتخاب رشته و علل علاقمندی به رشته به روش ۵ درجه‌ای لیکرت از (خیلی کم تا خیلی زیاد) طراحی شده بود.

ضریب روانی محتوی آن با نظرخواهی از صاحب‌نظران ۹۰/۳ تعیین گردید و برای سنجش پایایی ثبات درونی پرسش‌نامه از فرمول آلفا کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷ بدست آمد. جهت مقایسه نمرات حاصل از پرسشنامه‌های طرح شده در پرسش‌نامه دو گروهی از آزمون Man-whitney و برای پی بردن به همبستگی و ارتباط بین برخی از متغیرها از آزمون رگرسیون، ضریب همبستگی اسپیرمن، و آزمونهای ANOVA و T.test استفاده شد.

یافته‌ها

از ۱۴۹ دانشجوی دندانپزشکی شرکت‌کننده در مطالعه ۳۸/۹٪ در علوم پایه و ۶۱/۱٪ در دوره بالینی مشغول به تحصیل بودند. ۵۴/۴٪ مونث و تنها ۹/۴٪ متاهل بودند. بیشتر دانشجویان ورودی ۱۳۸۷ (۲۶/۷٪) و ترم ۶ بوده و اکثریت آنان معدل بالای ۱۷ داشتند (۸۴/۱٪). تحصیلات مادر بیش از یک سوم از آنان دیپلم بوده است و این در حالی است که بیش از یک سوم از پدرانشان تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا داشتند. ۴۰/۹٪ در خوابگاه زندگی می‌کردند و بیش از نیمی از آنان بومی بودند. تنها ۹/۴٪ از آنان تاکنون به انصراف فکر کرده‌اند که دلیلی برای این تمایل مطرح نکردند. ۹۱/۳٪ عنوان کردند که در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری تمایل به انتخاب مجدد این رشته دارند که خود بیانگر میزان رضایتمندی آنان است. غریب به اتفاق معتقد بودند که مشکلات موجود بر علاقه آنان نسبت به این رشته تاثیرگذار نبوده است و بعد از پایان تحصیل تمایل دارند در رشته دندانپزشکی اشتغال پیدا کنند. گذراندن دوره ۲ ساله تعهد خدمت نیز در ۹۲/۶٪ آنان موجب کاهش علاقه نسبت به رشته نشده است. بیشترین علت انتخاب رشته دندانپزشکی توسط آنان برتر بودن رشته در سطح دانشگاهی بوده است (نمودار ۱).

زیاد متوسط کم

نمودار ۱: علل انتخاب رشته دندانپزشکی توسط دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل

همکاران بر روی ۱۱۷ دانشجوی پرستاری شیراز بیانگر ارتباط رضایت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی بوده و میزان رضایت از تحصیل در حد متوسط مطرح شد و در پایه‌های مختلف تفاوت معنی‌داری نشان داد (۸) اما شاه‌محمدی و همکاران کاهش انگیزه و رضایتمندی دانشجویان پزشکی نسبت به رشته و آینده حرفه پزشکی را گزارش کردند (۹). در مطالعه رضاپور و همکاران ۸۵٪ دانشجویان پزشکی نسبت به آینده شغلی خود ابراز نگرانی نمودند (۱۰). مطالعه شکیبایی و همکاران بیانگر رضایتمندی دانشجویان پزشکی از رشته تحصیلی خود بوده و میزان رضایتمندی با افزایش مقاطع تحصیلی کاهش یافت به‌طوری‌که محققان ارتباط نراضایتی شغلی و فرسودگی شغلی را در پزشکان گزارش کردند (۱۱). فتاحی و همکاران علاقه‌مندی دانشجویان دندانپزشکی را در طی دوره و افزایش آن در مقاطع بالاتر را نسبت به رشته تحصیلی خود اعلام نمودند. در مطالعات اصلی‌ترین عامل انتخاب رشته دندانپزشکی دستیابی به موقعیت اجتماعی مناسب مطرح شد (۴) اما دانشجویان پزشکی مهمترین عامل را علاقه شخصی به رشته پزشکی گزارش کردند (۱۰). به نظر می‌رسد در صورت داشتن علاقه به رشته تحصیلی، نیروی جوانی کمتر به هزرفته و نابود می‌شود و جوان راهی را انتخاب می‌کند که با امکانات جسمی و روانی او با نیازهای جامعه تطبیق داشته باشد (۱۲).

مهمترین عامل موفقیت بعد از توانایی، انگیزه و کیفیت آموزشی است و دانشجویان با رضایتمندی بالا طی دوره‌های آموزشی، فعالیت و تکالیف بیشتری را انجام داده و در نتیجه سطح موفقیت آنها نیز بالاتر می‌رود و در نهایت رضایتمندی منجر به اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌گردد (۶). با توجه به حساسیت شغلی بسیار بالای گروه‌های پزشکی به دلیل ارتباط مستقیم با جان و سلامت جامعه اهمیت توانمند سازی و احساس رضایت در آنها دو چندان می‌شود و هر عاملی که منجر به افزایش توانمندی و در نهایت رضایت آنها شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۱۳).

بدلیل اهمیت موضوع در اولویت بندی برنامه‌ریزی آموزشی و مطالعات محدود صورت گرفته در زمینه رضایتمندی نسبت به رشته تحصیلی در دانشکده‌های دندانپزشکی و وجود متغیرهای مختلف موثر بر رضایتمندی بر حسب شرایط و فراهم نمودن بستر مناسب آموزشی در دانشکده، لذا هدف مطالعه حاضر تعیین و مقایسه میزان رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی بابل نسبت به رشته تحصیلی خود در مقطع علوم پایه و بالینی و مقایسه رضایتمندی با برخی از متغیرهای دموگرافیک می‌باشد.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی- مقطعی است که در نیمسال دوم ۹۰-۸۹ به منظور تعیین رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی بابل در مقاطع علوم پایه و بالینی از رشته تحصیلی خود صورت گرفت. در زمان پژوهش دانشجویان سال اول تا پنجم دندانپزشکی شرکت کرده و به تعداد ۱۶۰ دانشجویان طریق سرشماری انتخاب و پرسشنامه داده شد. در نهایت ۱۴۹ دانشجو پرسشنامه را پر کرده و تحویل دادند. دانشجویان تکمیلی، انتقالی از خارج کشور و بهداشتکاران دهان و دندان در مطالعه وارد نشدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای پژوهشگر ساخته (با استفاده از منابع معتبر علمی) بود که در دو بخش شامل سوالات زمینه‌ای و نیز سوالات مرتبط با رضایتمندی دانشجو طراحی گردید. سوالات مرتبط با

از دانشجویان به انصراف از تحصیل فکر کردند (۱۰) که به نوعی در توافق با مطالعه مذکور است اما در مطالعه دیگر بر روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی ۱۸/۴٪ به انصراف از تحصیل فکر کرده و عقیده داشتند بعد از پایان تحصیلات تمایل به اشتغال در رشته تحصیلی خود را ندارند که با مطالعه مذکور همخوانی ندارد (۱۴). به نظر می رسد که دانشجویان دندانپزشکی با سرعت بیشتری جذب بازار کار شده اما طولانی بودن دوره پزشکی عمومی و سپس تخصص زمان زیادی را می طلبد لذا شاید یکی از دلایل کاهش رضایتمندی دانشجویان پزشکی مطرح شود. Sadeghi و همکاران در یک مقاله مروری میزان رضایتمندی اساتید و دانشجویان پزشکی مقطع بالینی را از سالهای ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۲ بررسی کرده و بیان نمودند که میزان رضایتمندی متوسط تا پایین بوده و فاکتورهای مرتبط با عدم رضایتمندی دانشجویان را عدم اطمینان از آینده شغلی و احتمال انتقال بیماری به آنها مطرح نمودند (۱۵).

دانشجویان در طی دوران تحصیلی برای ارتقای دانش تخصصی و مهارت خود نیازمند برخورداری از وضعیت مناسب آموزشی و پژوهشی می باشند عدم توجه به این موضوع و چشم‌پوشی از آن باعث ناراضی مشتریان شده و می تواند خسارت جبران ناپذیری به جایگاه دانشگاه وارد نماید (۳) بنابراین آشنا شدن با دیدگاه دانشجویان و نظرات آنها، رضایتمندی، عدم رضایتمندی و علل آن می تواند در جهت بهبود کمی و کیفی امور آموزشی و پژوهشی در دانشگاهها کمک کننده باشد. در این مطالعه دانشجویان دندانپزشکی بیشترین علت انتخاب رشته را برتر بودن رشته در سطح دانشگاهی و علاقمندی به دروس بالینی رشته دندانپزشکی و کمترین دلیل را تشویق نزدیکان مطرح نمودند.

همه انسانها در طول حیاتشان به طور ناخودآگاه نیاز عمیقی به تایید اعمالشان دارند و داشتن موقعیت اجتماعی مناسب و نیاز به تایید شدن مانند نیاز به غذا و آرامش همیشگی است و آنها که به طور مداوم به دنبال فرصتی برای تایید دیگران در کسب موقعیت اجتماعی بالا هستند مورد استقبال قرار می گیرند (۱۶). رواقی و همکاران نیز دستیابی به موقعیت اجتماعی مناسب و خدمت رسانی به جامعه را از علل مهم انگیزه های انتخاب رشته دندانپزشکی مطرح کردند (۱۷). در مطالعه winter و همکاران احترام اجتماعی از مهمترین علل رضایت شغلی مطرح شده است (۱۸) در مطالعه اکثر دانشجویان پزشکی مهمترین علت انتخاب رشته را علاقه شخصی خود به علم پزشکی و کمترین امتیاز را به روشن بودن وضعیت استخدامی این شغل در آینده اختصاص دادند (۱).

در مطالعه مذکور کمترین علت انتخاب رشته در زمینه تشویق نزدیکان مطرح شده است. به نظر می رسد که نسل جدید کمتر به القاء نظرات خانواده توجه می کنند اما امروزه والدین توجه و درک بیشتری نسبت به علاقه مندی فرزندان نشان داده اند البته برخی از محققان پایین بودن تشویق نزدیکان را بیانگر تضعیف ارتباط خانوادگی میان فرزندان و والدین داشته و یا آن را منوط به عدم شناخت والدین از نیازهای فرزندان می دانند (۱۷). در مطالعه انجام شده توسط فتاحی و همکاران ۷۶٪ دانشجویان دندانپزشکی علت رضایتمندی از رشته خود را امکان خدمت رسانی به جامعه و موقعیت اجتماعی مناسب دانستند (۴).

در مطالعه حاضر نیز موقعیت اجتماعی مناسب و علاقه مندی به دروس بالینی دندانپزشکی از علل رضایت نسبت به رشته تحصیلی بیان گردید. احترام و اعتبار اجتماعی از ویژگی های مثبت حرفه دندانپزشکی بوده و مطالعه پیشین آن را تایید کرده اند. نیروی انسانی کارآمد و متعهد نقش اصلی در تامین سلامت فردی و

از دانشجویان در زمینه علل رضایتمندی از رشته دندانپزشکی پرسیده شد که بیشترین علت مطرح شده موقعیت اجتماعی مناسب و علاقمندی به دروس بالینی این رشته بوده است (جدول ۱). این در حالی است که تنها ۲٪ از دانشجویان ابراز داشتند که تشویق سیستم آموزشی دانشگاه منجر به افزایش علاقه دانشجویان به این رشته گردیده است. نتایج نشان داد که بطور معناداری ($P=0.001, t=4.22$) دانشجویان علوم پایه رضایتمندی بیشتری از این رشته داشته اند. میزان رضایتمندی در دانشجویانی که مادرانشان از تحصیلات بالاتری برخوردار بودند بالاتر بوده است ($P=0.02, F=3.005$) یافته های آنالیز رگرسیون نشان داد که سال تحصیلی (در مقطع علوم پایه بودن) ($\beta=0.413, p=0.008$) و سن ($\beta=0.002, p=0.471$) از عوامل پیشگویی کننده میزان رضایتمندی دانشجویان بوده اند.

جدول ۱: علل رضایتمندی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل نسبت به رشته دندانپزشکی

علل رضایتمندی	کم	متوسط	زیاد
وضعیت اقتصادی و درآمد بالا	۵۲/۳ (۷۸)	۳۹/۶ (۵۹)	۵۲/۳ (۷۸)
آینده شغلی مناسب	۱۸/۱ (۲۷)	۴۱/۶ (۶۲)	۴۰/۳ (۶۰)
موقعیت اجتماعی مناسب	۲ (۳)	۹/۴ (۱۴)	۸۸/۶ (۱۳۲)
امکان خدمت رسانی به مردم	۲۶/۲ (۳۹)	۳۸/۳ (۵۷)	۳۵/۶ (۵۳)
حجم نسبتاً کم دروس تئوری	۳۸/۲ (۵۷)	۲۰/۱ (۳۰)	۴۱/۶ (۶۲)
انگیزه معنوی در انتخاب رشته	۳۷/۶ (۵۶)	۲۷/۵ (۴۱)	۳۴/۹ (۵۲)
علاقه شخصی	۸ (۱۲)	۲۷/۵ (۴۱)	۶۴/۴ (۹۶)
علاقه مندی به دروس علوم پایه	۵۶/۴ (۸۴)	۲۸/۹ (۴۳)	۲۴/۸ (۳۲)
علاقه مندی به دروس بالینی	۶/۱ (۹)	۱۷/۱ (۲۶)	۷۶/۸ (۱۱۴)
سطح بالای علمی اساتید	۵۰/۹ (۷۶)	۴۲/۳ (۶۳)	۶/۸ (۱۰)
تشویق سیستم آموزشی	۷۶/۵ (۱۱۴)	۲۱/۵ (۳۲)	۲ (۳)

نتایج این پژوهش بیانگر آن بوده است که در مجموع دانشجویان سال بالاتر دندانپزشکی رضایتمندی کمتری از این رشته داشته اند که نیاز به کمی تامل و بررسی بیشتر دارد. لذا بررسی دقیق این امر پیشنهاد می شود. همچنین در این مطالعه نقش دانشگاه و سیستم آموزشی و نیز سطح علمی اساتید در علاقمندی دانشجویان با تاثیر کمی نمود پیدا کرده است که نیاز به بررسی بیشتری را می طلبد.

بحث و نتیجه گیری

از نتایج مطالعه حاضر به نظر می رسد که دانشجویان دندانپزشکی رضایت مناسبی از رشته تحصیلی خود داشتند و ۹۱/۲٪ در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری تمایل به انتخاب مجدد این رشته را بیان کردند همچنین اکثراً معتقد بودند (۹۲/۶٪) که دوره ۲ ساله طرح موجب کاهش علاقمندی آنها نشده و بعد از پایان تحصیل تمایل به اشتغال در رشته دندانپزشکی داشته و فقط ۹/۴٪ دانشجویان به انصراف از تحصیل فکر کردند که همگی نشاندهنده علاقمندی آنها به رشته تحصیلی می باشد. در مطالعه شکیبایی و همکاران در رشته پزشکی ۸/۶٪

آموزشی مجرب، القای اعتماد به نفس توسط اساتید و مسئولان، ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید مهمتری عامل رضایتمندی در دانشجویان است (۲۳). داشتن بار علمی بالای اساتید و وجدان مسئولیت پذیر، فراهم نمودن محیط آموزشی مناسب توسط دانشگاه سبب افزایش رضایتمندی دانشجویان می شود اما در این مطالعه توان علمی بالای اساتید نمره پایینی را در رضایتمندی کسب کرد. اینگونه به نظر می رسد که آنچه دانشجویان در مقطع بالینی احتیاج دارند توجه به نیازهای آینده شغلی شان و دادن اطلاعات کاربردی توسط اساتید در دوران بالینی است (۲۴) متأسفانه دانشجوی دندانبپزشکی بدلیل کم بودن زمان، فقط پایه کار را یاد گرفته ولی کار عملی نیاز به تمرین و ممارست زیاد داشته و دانشجوی طی این دوره نمی تواند تجربه لازم را کسب نماید.

اکثر دانشجویان ایجاد محیط پر تنش و استرسزا و خشک آموزشی را در کاهش میزان علاقه خود به رشته تحصیلی موثر دانستند به نظر می رسد پیشرفت دانشجویان با توجه به شرایط دوری از خانواده و مشکلات روحی و اقتصادی موجود نیازمند حمایت و تشویق سیستم آموزشی می باشد که جهت این موضوع در دانشکده وجود سیستم های مشاوره و حمایتی الزامی است. اگر چه محیط منضبط و آرام جهت رشد و شکوفایی دانشجویان ضروری است اما محیطی انعطاف پذیر و نه خشن می تواند در افزایش رضایتمندی دانشجویان موثر واقع شود که حل این مشکل منوط به بازنگری و تامل در سیستم آموزشی و نحوه برخورد با دانشجویان است. ویژگی های فردی مانند جنس، قومیت، سن، انتظارات فردی، تعداد افراد کلاس از عواملی است که بر رضایتمندی دانشجویان موثر است (۷). در این مطالعه با بالا رفتن سن کاهش رضایتمندی دیده شده که به نظر می رسد کاهش قوای فکری و استرس مربوط به مسائل زندگی و تمایل به اتمام رساندن سریع دروس می تواند باعث کاهش علاقه مندی و انگیزه گردد.

در مطالعه مذکور دانشجویانی که مادر آنها تحصیلات بالاتری داشتند، رضایتمندی بیشتری نسبت به رشته تحصیلی داشته و پیشرفت تحصیلی بیشتری داشتند برخی از مطالعات نیز سطح تحصیلات مادر را موثر در میزان پیشرفت و رضایت تحصیلی مطرح می کنند که در توافق با این مطالعه است (۲۵).

بعضی از محققان معتقدند که بین رضایت از تحصیل، تلاش، دستاوردها و پیامدها به صورت دایره وار ارتباط دوطرفه وجود دارد به عبارتی افزایش میزان تلاش فرد سبب می شود که فرد دستاوردها و پیشرفت های بیشتری بدست آورد و در نتیجه منجر به افزایش رضایتمندی می گردد. رضایت در کنار پیشرفت های دانشجویان، محیط دوستانه و حمایتی را ایجاد کرده و منجر به افزایش تلاش فرد شده و رضایت بیشتر وی را دربر خواهد داشت (۲۶). به نظر می رسد که رضایتمندی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود مرتبط با زمان و مکان پژوهش باشد به طوریکه در مطالعه امین و همکاران افزایش رضایتمندی دانشجویان پزشکی در سالهای پایانی دوران تحصیل و به دنبال افزایش مهارت دانشجویان در سالهای پایانی دوران تحصیل گزارش نمودند (۲۷). که در توافق با مطالعه فتاحی و همکاران (۴) و در تضاد با نتایج مطالعه حاضر است.

در مطالعه ما میزان آشنایی دانشجویان از رشته خود، قبل انتخاب آن تقریباً در حد متوسط بود که نشان دهنده اطلاع رسانی تقریباً نامناسب دانشگاه برای انتخاب این رشته تحصیلی است که برای بهینه شدن این موضوع، اطلاع رسانی مناسب توسط مسئولین دانشگاهی در ارتباط با انتخاب رشته ضروری به نظر می رسد. در مطالعه سنایی نسب و همکاران نیز میزان آشنایی دانشجویان از رشته

اجتماعی یک جامعه ایفا می کند، حتی داشتن امکانات پیشرفته نیز جوابگوی مسائل بهداشتی و سلامت مردم نخواهد بود. استفاده از نتایج مطالعات رضایتمندی دانشجویان می تواند به عنوان تلاش جهت پی بردن به مشکلات آموزشی و ارائه راه حل مناسب شده که باید همراه با مشارکت بیشتر مسئولین و دست اندرکاران مسائل آموزشی دانشجویان باشد (۲). با وجود علاقه مندی مشاهده شده در دانشجویان دندانبپزشکی به رشته تحصیلی خود اما در مطالعه حاضر میزان علاقه مندی از دوران علوم پایه تا بالینی کاهش نشان داد دانشجویان در بدو ورود با امید و آرزو وارد دانشگاه شده اما با گذشت زمان بدلیل آنکه شرایط موجود در دانشگاه را مطابق با رویاهای خود ندانسته و بدلیل افزایش حجم دروس عملی و افزایش نیاز به توانایی بدنی و تحمل شرایط محیطی دیگر و کمبود حمایت از سوی کادر آموزشی و برخی از اعضاء دانشگاه انگیزه آنها کاهش می یابد. Pejhan و همکاران میزان رضایتمندی دانشجویان را از تسهیلات و خدمات آموزشی دانشگاه بررسی کرده و میزان رضایتمندی را در حد متوسط در ۷ فیلد مورد بررسی گزارش کرده به طوریکه میزان رضایتمندی را در دانشجویان کاردانی بیشتر از کارشناسی مطرح نمودند (۱۹).

در مطالعه ایروانی و همکاران نگرش منفی نسبت به رشته پزشکی در دانشجویان مشاهده می گردد و میزان رضایتمندی آنها از دوران علوم پایه تا بالینی کاهش می یابد (۲۰) که در توافق با نتایج مطالعه مذکور است. اما در مطالعه فتاحی و همکاران میزان رضایتمندی از دوران علوم پایه تا بالینی افزایش یافته است (۴) که برخلاف نتایج مطالعه مذکور است. در دوران علوم پایه اکثر دروس تئوری بوده و دانشجویان پزشکی و دندانبپزشکی اکثراً درس خوان و متعهد بوده و با خواندن دروس تئوری نمره خوبی می گیرند اما در دوران بالینی دروس عملی شده و کارهای عملی نیازمند تکرار و تمرین و مهیا بودن شرایط جهت کار بر بالین بیمار می باشد و برای دانشجویان در ابتدای کار استرسزا می باشد. کسب مهارت در انجام فعالیتهای بالینی مستلزم صرف زمان و شکیبایی در یک بستر مناسب است. برخی از رشته های دندانبپزشکی مانند اندو نیازمند دقت و تمرکز بالا در حین کار بوده و فشار و استرس مضاعفی را به دانشجویان وارد می کند. به طوریکه در مطالعه اسلامی پور و همکاران در دانشکده دندانبپزشکی اصفهان کمترین میزان رضایتمندی از بخش اندوو پروتز گزارش شد و علل عدم رضایتمندی، عدم حضور به موقع اساتید برای تبادل اطلاعات میان دانشجویان و اساتید در محیط علمی، معیار ارزشیابی نامشخص و برخورد اساتید بر بالین بیمار دانستند (۲۱). در این مطالعه کمترین علل رضایتمندی دانشجویان دندانبپزشکی نسبت به رشته خود تشویق سیستم آموزشی و سطح بالای علمی اساتید مطرح شده است که نیاز به بررسی و تامل بیشتر دارد.

رضایت دانشجویان در حقیقت واکنش احساسی است که از تعامل با سازمان عرضه کننده حاصل می گردد. رضایت از درک تفاوت بین انتظارات مشتری و عملکرد واقعی سازمان در ارائه خدمات حاصل می شود و نشان دهنده آن است که محصولات یا خدمات ارائه شده بوسیله یک سازمان تا چه سطحی نیازها و انتظارات مشتری را برآورده می سازد. رضایت، قضاوت مشتری درباره اثرات خدمات می باشد (۳). در مطالعه ایزدی و همکاران در ارتباط با رضایتمندی دانشجویان دانشگاه مازندران از رشته تحصیلی خود با معیار نتایج مشتری همدل EFQM تنها ۴۰٪ از افراد شرکت کننده از خدمات آموزشی ارائه شده رضایت خود را اعلام کرد (۲۲). دهقانی و همکاران مطرح نمودند که استفاده از کادر

نیازمند کمی تامل و بررسی بیشتر و یافتن مشکلات موجود در طی این مسیر و تا حد امکان برطرف کردن آنها باشد. در این مطالعه نقش دانشگاه و سیستم آموزشی و نیز سطح علمی اساتید در رضایتمندی و علاقمندی دانشجویان با تاثیر کمی نمود پیدا کرده است که در این مورد بررسی بیشتر ضروری به نظر می‌رسد. اینگونه به نظر می‌رسد در صورت حمایت سیستم آموزشی و ارتباط مناسب و دوستانه و محترمانه با دانشجویان و درک مشکلات آنها و تلاش در جهت رفع موانع، توجه به نیازهای شغلی آینده دانشجویان در آینده و تدریس کاربردی مطالب بر اساس کوریکولوم آموزشی و در اختیار گذاشتن تجارب ضروری توسط اساتید میتواند در افزایش رضایتمندی دانشجویان نقش به‌سزایی داشته باشد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از کلیه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل که در پرکردن پرسشنامه‌ها همکاری نمودند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

مدیریت متوسط گزارش شد، (۲۷) اما در مطالعه نائی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۵۲/۲۵٪ نسبت به رشته قبل انتخاب آن آشنایی داشتند (۲۸). در بررسی نتایج مطالعه حاضر، ۵۲/۲٪ دانشجویان وضعیت اقتصادی و درآمد بالا را از عوامل رضایتمندی نسبت به رشته تحصیلی بیان کردند. در حالیکه ۳۴/۹٪ انگیزه معنوی را موثر بر رضایتمندی نسبت به رشته دندانپزشکی گزارش نمودند. مطابق با مطالعه Zaiik و همکاران به نظر می‌رسد دانشجویان دندانپزشکی تمایل بیشتری به جنبه‌های درآمدزایی این شغل داشته و جنبه‌های کمک به مردم از اهمیت کمتری برخوردار بوده است (۲۹). در مطالعه حاضر چهارمین علت رضایتمندی نسبت به رشته دندانپزشکی درآمد اقتصادی بالا مطرح شد، اما در مطالعه اسداللهی (۳۰)، فتاحی (۴) و رواقی (۱۷) در علل رضایتمندی از رشته در نظر دانشجویان انگیزه‌های معنوی پررنگ‌تر از مادی گزارش گردید.

یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که دانشجویان دندانپزشکی بابل دارای رضایتمندی بالایی نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود، در دوران علوم پایه بوده و طی این دوران، میزان رضایتمندی آنها در سالهای بالاتر کاهش می‌یابد که

Comparison of dental students consent towards their educational line in clinical and basic science course

S. Seifi(DDS)^{1*}, Sh. Sum(PhD)²

1. Oral Health Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
2. Department of Social Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

---

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 3(2); Spring, summer 2015; pp: 38-45

Received: Oct 3th 2014, Revised: July 13th 2015, Accepted: July 15th 2015.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Consent of the students - as one of the fundamental elements of the universities- can make more competence and should be notified in the priority setting of the educational programs. Students consent is an indicator of the effectiveness of all educational areas, scientific and practical, and refers to individual's compatible and incompatible emotions regarding to the study course.

METHODS: In this cross-sectional study with census approach, a self-made questionnaire with confirmed reliability and validity, was distributed among 160 dentistry students at clinical and basic academic levels. The questionnaire was included two sections related to demographic characteristics and students consent .Consent questions was related to the reasons of selection and being interested to the course and designed in 5-point Likert scales. Data was analyzed using SPSS software.

FINDINGS: The results showed that 91.3% of the students declared that if they were re-participated in the entrance exam, they would select the dental course, again. The significant reason of this selection was the outrank of dentistry among the academic courses. The most common and uncommon reasons of the course consent were social situation and educational system encouragement, respectively. The highest consent was observed at the basic academic level.

CONCLUSION: Senior students had a lower satisfaction about their academic course which needs more research and consideration. The university and educational system encouragement had a little impact on students' consent which needs more attention.

KEY WORDS: *Dental students, Consent, Basic academic level, Clinical academic level*

---

*Corresponding Author;

Address: Oral Health Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Tel: +98 1132199592

E-mail: sf_seify@yahoo.com

References

1. Dove J, Fryer GE, Hargraves L, et al. Does Career Dissatisfaction Affect The Ability Of Family Physicians To Deliver High Quality Patient Care. *J Fam Pract* 2002; 51(3): 223-8.
2. Hassanzadeh S, Amini A, Shagagie A, et al. Results Of Evaluation Of The Medical Students Satisfaction From Clinical Skill Lab (CSL) Of Tabriz. *Iran J Med Educ* 2002; 2(0): 27.
3. Mohammadi A, Vakili M. Measuring Students Satisfaction Of Educational Services Quality And Relationship With Services Quality In Zanjan University Of Medical Sciences. *J Med Edu Dev* 2010; 2(3): 48-59.
4. Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N. A Survey On Dentistry Students Satisfaction With Their Discipline And Some Of The Related Factors. *Strides Dev Med Educ* 2004; 1 (1) : 32-40.
5. Baykal U, Sokmen S, Korkmaz S, et al. Determining Student Satisfaction In A Nursing College. *Nurse Educ Today* 2005, 25(4): 255-62.
6. Lefraneois Gwy R. *Psychology for technology*, 10 th ed. wads worth 2000, p 406.
7. Hakim A. Nursing Students Satisfaction About Their Field Of Study. *J Adv Med Educ Prof* 2014; 2(2): 82-7.
8. Edraki M, Rambod M, Abdoli R. The Relationship Between Nursing Students Educational Satisfaction And Their Academic Success. *Iran J Med Educ* 2011; 11(1): 32-39.
9. Shahmohammadi F, Mousavi F, Golestan B. Satisfaction Evaluation From Job Features In Medical Students Of Azad Medical Univ 2008; 18(2): 133-39.
10. Ramzanpour B. Attitude Of Medical Students Towards Their Future Job In 1998. *Research In Medical Science* 1998; 1(1): 65-66.
11. Shakibae D, Iranfar SH, Montazeri N, et al. Attitude Rate Of Medical Students Towards Course Plan In Different Lines In Kermanshah 2008. *Iranian J of Educational Research In Medical Sciences*. Abstract Of Fifth Publications in country conference of medical sciences 2002; 7(2): 75.
12. Tehrani S. Necessary of prognosis study suppliant. *Medical organization of Iran Repluc* 1997; 26(1)-18.
13. Behnampour N, Heshmati H, Rahimi S. A Survey On Paramedical And Health students satisfaction with their discipline and some related factors. *Iran J Med Educ* 2012; 12(8): 616-18.
14. Sadr SH. Survey Attitude Of Medical Students To Their Future Carrier 1997. *Islamic Republic Iran Med Council J* 1998; 16(1): 211-16.
15. Sadeghip, Hosseinian T. A Review Of Satisfaction Of Medical Staff And Students In Clinical Training. *Int Res J Appl Basic Sci* 2014; 8(12): 2336-38.
16. Maksvel GS. Relations Principles. Whatsoever all leadership should know. translation of movahed S. *Nashre peykan* 2007. Available form : www.jeihoon.net/p-14395--.aspx
17. Rvagli V, Sadr A. Admission Cause Towards Dental Course In First Year Dental Students In 2003. *Articles Abstract Of Sixth Medical Education Of Country Organization* 2003; 2(4): p157.
18. Wells A, Winter PA. Influence Of Practice And Personal Characteristics On Dental Job Satisfaction. *J Dent Educ* 1999; 63(1): 805-12.
19. Pejhan A, Sabbaghzadeh M, Yaghoobifar M. Investigating The Satisfaction Of The Students Of Sabzevar University Of Medical Sciences From The Educational Services And Facilities In 2008. *J Of Sabzevar University Of Medical Sciences* 2010; 17(2): 129-34.
20. Iravani K, Amini M, Dostkam I. Attitude Comparison Of Medical Students Towards Academic Branch And Their Job Future In Clinical And Basic Course In Medical University Of Gorgan. *Iran J Med Sci* 2002; 7(2): 21-5.
21. Eslampour F, Shirban F, Refaee P. Assessment Of Dental Students Satisfaction Of Clinical Departments In Isfahan Dental School. *Iran J Med Educ* 2011; 10(5): 625-33.
22. Izadi S, Salehi E, Baghi MM. Satisfaction Rate Of Students Considering Case Results Standard (EFQM Model) (Case Report Of Mazandaran Medical University). *Periodical High Educ J* 2008; 1(3): 46-50.
23. Dehghani A, Baharlou R, Ben Razi Ghabesh A, et al. Effecting Factors On Academic Satisfaction ; Viewpoint Of Jahrom University Of Medical Sciences Students. *Bimonthly Educ Starteg Med Sci* 2014; 7(3): 147-54.
24. Gashmard R, Moaetamed N, Vahedparast H. Faculty Members And Students Viewpoints On Characteristics Of A Good University Teacher In Boushehr University Of Medical Sciences. *Iran J Med Educ* 2011; 11(1): 47-57.

25. Karimian AR, Koushki F. Parents scholarship role in filial academic .Higher educational center of Dr Beheshti (Gonbad).2008. Available form : behzad87.blogfa.com/post-25.aspx
26. Amini A, Barzegar M, Hatamy F. The State Or Clinical CompencaiesOf MedicalStudents In Performing Basic Clinical Procedures At Tabriz University Of Medical Sciences And Health Services. Iran J Med Educ 2001; 1(4) 9-16.
27. Sanaei NasabH, RashidyJahanH, TavakoliR, DelavariR.A, RafatiH. Amount Of Health – Treatment Services Management Bachelor Students Satisfaction From Their Educatinal Field .Bimonthly Educ Med Sci2010;3(1):5-6.
28. Hensen M, Translation by NaeliMA. Organizational Management And Behavior, 2 nded. Ahvaz Publication Chamran Martyr University 1998; pp34-45.
29. Zadik D, Gilad R, Peretz B. Choice OfDentistry As ACareer And Perception Of The Profession. J Dent Educ 1996; 61(10): 813-6.
30. Asadollahi P. AttentionTo Stimulus In Branch Choice Ahead Promotion Medical Education Quality In Ahvaz. First Country Organization Assessment In Education2001;p126.